ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Մանկավարժություն և հոգեբանություն
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ _Լ.Գ.Բաղդասարյան_ /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № _3_

«_20_» _սեպտեմբեր_ 2023_ թ.

_ ՄՀ/բ-048 Հատուկ հոգեբանություն ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ, 011301.00.6

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ, 011301.03.6

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ __մանկավարժության բակալավր____

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ _մանկավարժություն և հոգեբանություն_

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ ___առկա___________________________

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ առկա ___4-րդ կուրս, 7-րդ կիսամյակ_______
հեռակա ________________________________

Դասախոս(ներ)՝ _ մ.գ.թ., դոցենտ **Զ. Գրիգորյան** _____________

/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/ներ **_grigzara@yahoo.com**_______________

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում ……………………………… 3
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները ……………………………………… 3
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները ………………………………………… 4
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները ………………………………… …
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների ……………………………………………… …
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը …………………………………………… …
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները ………………………………… …
8. Դասավանդման մեթոդներ……………………………………………………… …
9. Ուսումնառության մեթոդները ………………………………………………… …
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը ……………………………………………………………………………… …
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ…………………
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ……………………………………… …
    12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ …
    12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ…………………………………………… …
    12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ…………………………………………………………………………… …
    12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ ……… …
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում………………… …
14. Գնահատում…………………………………………………………………… …
    14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում……………………………… …
    14.2. Հարցաշար…………………………………………………………… …
    14.3. Գնահատման չափանիշներ………………………………………… …
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ……………………………………… …

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում[1].

«Հատուկ հոգեբանություն» դասընթացը կարևորվում է սոցիալական մանկավարժության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է 011301.03.6 ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ, կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է ձևավորել համապատասխան գիտելիքներ հատուկ հոգեբանության՝ որպես մասնագիտական գործունեության, այլ գիտությունների միջև գոյություն ունեցող կապի, հատուկ հոգեբանության գործնական սկզբունքների և հիմնական ձևերի, ինչպես նաև հիմնական արժեքների վերաբերյալ:

Այս դասընթացում մանրամասնորեն ներկայացված են հոգեբանական և ֆիզիկական խանգարումներով անձանց հոգեկան զարգացման ընդհանուր օրինաչափությունները և հոգեկան գործունեության առանձնահատկությունները: Դասընթացի շրջանակներում ուսումնասիրվում են անձի հոգեֆիզիկական զարգացման խանգարումների ախտորոշման տեսական և կիրառական մոտեցումները, զարգացման խանգարումների դասակարգումները: Հատուկ հոգեբանության ուշադրության կենտրոնում է այն անձը, ով ունի հոգեկան, սոմատիկ, ինտելեկտուալ, անձնային, սոցիալական զարգացման խանգարումներ, ինչպես նաև նրանք, ովքեր ունեն կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք՝ պայմանավորված առողջական վիճակով:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են

1. Ուսանողներին զինել գիտելիքներով երեխայի զարգացման մեջ տեղ գտած շեղումների մեխանիզմների և օրինաչափությունների, դինամիկայի, հոգեբանական առանձնահատկությունների մասին:
2. Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական, կիրառական և մեթոդական գիտելիքները:
3. Ուսանողներին գաղափար տալ երեխայի զարգացման մեջ տեղ գտած շեղումների մեխանիզմների և օրինաչափությունների, դինամիկայի, հոգեբանական առանձնահատկությունների մասին:
4. Հոգեբանության բնագավառում ձեռք բերած գիտելիքներն և ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ՝ հատկապես երեխաների հետ աշխատանքում:

3. **«Հատուկ հոգեբանություն»** դասընթացին մասնակցելու նախապայմանն այն է, որ ուսանողներն ընդհանուր գիտելիքներ ունենան ընդհանուր և տարիքային հոգեբանությունից, ֆիզիոլոգիայից: Հատուկ հոգեբանության ուսումնասիրման ժամանակ հոգեբանական գիտելիքների կիրառական նշանակության ամրապնդման նպատակով ուսանողները պետք է կարողանան ռեալ

---

[1] Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

պատկերացնել առարկայի կարևորությունը, նրա տեսական և պրակտիկ հայեցակերպերը:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը.

- Տիրապետում է հատուկ հոգեբանության առարկային, մեթոդներին և խնդիրներին:
- Տիրապետում է անձի տարիքային զարգացման մասին գիտելիքներին:
- Ունի անհրաժեշտ գիտելիքներ զանազան խախտումներ ունեցող անձանց իմացական ոլորտի առանձնահատկությունների վերաբերյալ:
- Ունի անրաժեշտ գիտելիքներ խախտումներով երեխաների գործունեության վերաբերյալ, անձի զարգացման և հուզակամային ոլորտի առանձնահատկոյունների վերաբերյալ:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Դասընթացի ուսուցման գործընթացը ուղղված է հետևյալ

-ընդհանրական գործիքային կոմպետենցիաների (այսուհետ ԳԿ) ձևավորմանը.

- վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,
- կազմակերպելու և պլանավորելու ունակություն,
- հենքային և ընդհանուր գիտելիքներ,
- մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,
- տեղեկատվությունը կառավարելու ունակություն,
- մանկավարժական խնդիրների լուծում,
- որոշումների ընդունում:

-ընդհանրական միջանձնային կոմպետենցիաների (այսուհետ ՄՁԿ) ձևավորմանը.

- քննադատական վերլուծության և ինքնաքննադատման ունակություն,
- թիմային աշխատանք,
- միջանձնային ունակություններ,
- միջառարկայական թիմում աշխատելու ունակություն,
- այլ ոլորտների փորձագետների հետ շփվելու ունակություն,
- բազմաձնության և բազմամշակութայնության ընդունում,
- միջազգային միջավայրում աշխատելու ունակություն,
- բարոյական արժեքներ:

ընդհանրական համակարգային կոմպետենցիաների (այսուհետ ՀԳԿ) ձևավորմանը:

- գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
- հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,
- սովորելու ունակություն,
- նոր իրավիճակներին հարմարվելու ունակություն,
- նոր գաղափարներ առաջ քաշելու (ստեղծագործելու) ունակություն,
- առաջնորդի հատկություններ,
- ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,
- նախագծեր մշակելու և դրանք կառավարելու ունակություն,
- նախաձեռնողականություն և ձեռներեցություն,
- որակի կարևորության գիտակցում,
- հաջողության ձգտում:

առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաների (այսուհետ ԱԿ) ձևավորմանը:

- դրսևորել մասնագիտության պատմության և հիմունքների իմացություն,
- հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
- համապատասխան համատեքստում ընկալել և մեկնաբանել նոր տեղեկատվությունը,
- ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,
- հասկանալ և օգտագործել քննադատական վերլուծության տեսությունների զարգացման մեթոդները,
- ցուցաբերել ուսումնասիրման ոլորտում հետազոտությունների որակի իմացություն,
- դրսևորել ժամանակակից խոր գիտելիքներ մասնագիտական ոլորտում,
- քննադատորեն գնահատել և մեկնաբանել տեսության ու պրակտիկայի նորագույն ձեռքբերումները,
- տիրապետել ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանալ մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,

- ունակ լինել ուրույն, թեկուզ և փոքր ներդրում կատարելու տվյալ առարկայական ոլորտում,
- ցուցաբերել ինքնուրույնություն և ստեղծագործական մոտեցում տվյալ առարկայական ոլոտում գործունեություն ծավալելիս,
- տիրապետել տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

Դասընթացի ընթացքում կիրականանա ծրագրի ավարտական պահանջներով նախատեսված հետևյալ ուսուցչական կոմպետենցիաների զարգացումը.

- հանձնառություն սովորողների առաջադիմության և ձեռքբերումների նկատմամբ (Ու1),
- ուսուցման ժամանակակից մեթոդները և տեխնոլոգիաները ուսումնասիրելու, ներդնելու կարողություն (Ու2),
- առարկայական գիտելիքներին տիրապետելու կարողություն (Ու4),
- ուսուցման բարենպաստ միջավայր ստեղծելու կարողություն (Ու5),
- ժամանակը արդյունավետ օգտագործելու հմտություն (Ու6),
- սեփական գործունեության արդյունքները գնահատելու և վերլուծելու կարողություն (Ու7),
- մասնագիտական կատարելագործման անհրաժեշտության գիտակցում (Ու8):

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների[2].

«Հատուկ հոգեբանություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մասնագիտական գործունեության ընթացքում, տարբեր սոցիալական խմբերի հետ աշխատանքում և մանկավարժության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

[2] Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարություն (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	4 կրեդիտ/120	

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ	ժամաքանակ
Դասախոսություն	24	
Գործնական աշխատանք	32	
Սեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	64	
Ընդամենը	120	
Ստուգման ձևը (**ստուգարք**/ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	քննություն	

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակներ[3] .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:

[3] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

• **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

• **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակությանհարցադրումների և պատասխանների մասին:

• **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը

(դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդոլոգիան:

Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն

• **<u>Ինքնուրույն աշխատանքը</u>** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են[4]՝

▪ <u>Ռեֆերատ</u> – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):

<u>Գործարար խաղեր</u> – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:

▪ <u>Էսսե</u> – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:

▪ <u>Կլոր սեղան</u> – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:

▪ <u>Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն</u> – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:

▪ <u>Նախագծերի մեթոդ</u> – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:

▪ <u>Հարցի նախապատրաստման մոդել</u> – կամավորության սկզբունքով ընտրված

---

[4] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:

▪ Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:

▪ Աշխատանքային տետր – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:

▪ Զեկույց – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:

▪ Հարցազրույց – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. Դասավանդման մեթոդներնեն են՝[5] հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր. . . .

9. Ուսումնառության մեթոդներն են[6]՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

---

[5] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:
[6] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների[7].

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Հատուկ հոգեբանության առարկան, մեթոդները, խնդիրները: Հոգեկան զարգացման դինամիկան գործառույթների անբավարարության պայմաններում:	4		4		
2.	Գենետիկ ազդեցությունների մեխանիզմները: Մարդու հոգեկան զարգացման գործոնները:	2		6		
3.	Մտավոր զարգացման խանգարումներով երեխաների հոգեբանություն, առարկան և խնդիրները: Մտավոր խանգարումների պատճառները, դասակարգումն՝ ըստ ծանրության աստիճանի: Իմացական ոլորտի զարգացման առանձնահատկությունները:	4		4		
4.	Լսողության խախտումներով մարդկանց հոգեբանություն: Լսողության խախտումների պատճառները, դասակարգումը երեխաների մոտ: Սուրդոհոգեբանության մեթոդները: Հոգեբանական ախտորոշումը և շտկումը	2		6		

[7] Նման է օրացուցային պլանին

	լսողության խանգարումներով երեխաների մոտ:					
5.	Տիֆլոհոգեբանության առարկան և խնդիրները: Տեսողության խանգարումների պատճառները: Տեսողության խանգարումների դասակարգումը երեխաների մոտ: Տեսողական գործառույթի խանգարումներով երեխաների հոգեբանական ախտորոշումը և այդ խանգարումների շտկումը:	2		4		
6.	Զագրացման բարդ խանգարումներով երեխաների հոգեբանության առարկան և խնդիրները: Զարգացման բարդ խանգարումների պատճառները: Զարգացման բարդ խանգարումներով երեխաների դասակարգման մոտեցումները: Զարգացման բարդ խանգարումներով երեխաների գործունեության առանձնահատկությունները:	2		4		
7.	Գործառույթների ադապտացիա, շտկում և փոխհատուցում: Հոգեբանական ծառայությունը հատուկ կրթական հաստատություններում:	4		4		
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		**24**		**32**		

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Специальная психология/Под ред. В.И. Лубовского	М., «Академия, 2003
2.	Специальная дошкольная педагогика/ Под ред. Е.А. Стребелевой.	М., «Академия, 2002
3.	Выготский Л.С. Основы дефектологии.	СПб.: Лань, 2003
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		

1.	Актуальные проблемы диагностики задержки психического развития/ Под ред. К.С. Лебединской и др.	Москва: Издательство Юрайт, 2019. — 285 с.
2.	Исаев Д.Н. Психическое недоразвитие у детей. Л., 1981 Холостова; отв. ред. Л. И. Кононова, Е. И. Холостова.	Москва: Издательство Юрайт, 2019. — 503 с.
3.	Лубовский В.И. Психологические проблемы диагностики аномального развития детей. М., 1989	Москва: Издательство Юрайт, 2019. — 465 с.
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.		
2.		

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1 Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն[8]
1.	**Հատուկ հոգեբանության առարկան, խնդիրները, մեթոդները, միջառարկայական կապերը:**	1. Հատուկ հոգեբանության կայացման պատմական ակնարկ: *2.* Հոգեբանական հետազոտման սկզբունքները:	2	
2.	**Խախտված զարգացման էությունը, կառուցվածքն ու օրինաչափությունները:**	1. Խախտված զարգացման ֆենոմենի էությունը: 2. Հոգեկան զարգացման համակարգային խանգարումների մեխանիզմները: 3. Խախտված զարգացման ընդհանուր և յուրահատուկ օրինաչափությունները:	2	

[8] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

3.	**Փոխհատուցումը, ադապտացիան, շտկումն և ռեաբիլիտացիան՝ որպես ժամանակակից հատուկ հոգեբանության ֆունդամենտալ կատեգորիաներ:**	1. Փոխհատուցման մեխանիզմների էությունը, փուլերն ու մակարդակները: 2. Ադապտացիա և փոխհատուցում: 3. Ռեաբիլիտացիան, աբիլիտացիան և շտկումը հատուկ հոգեբանության մեջ:	2	
4.	**ԿԱՊԿՈւ երեխաների ուսուցման և դաստիարակման խնդիրները ներառական կրթության համատեքստում:**	Հոգեբանական ներառում: Սոցիալական ներառում: Մանկավարժական-կրթական ներառում: Ներառական կրթություն:	2	
5.	**Լսողության խանգարումներով երեխաների հոգեկան զարգացում:**	Լսողության խանգարումներով երեխաների հոգեբանական բնութագիրը: Լսողության խանգարումներով երեխաների դասակարգումը: Լսողության խանգարումներով երեխաների ըմբռնումը և մտածողությունը: Անձի ձևավորումը: Գործունեությունը:	2	
6.	**Տեսողության խանգարումներով երեխաների հոգեկան զարգացում:**	Տեսողության խանգարումներով երեխաների հոգեբանական բնութագիրը: Գործունեություն և ուշադրություն: Իմացական գործունեություն: Տարածական կողմնորոշում: Մտածողություն,	2	

		խոսք և հաղորդակցում: Անձի հուզակամային ոլորտի ձևավորում: Հեռավար ուսուցման հաղորդակցումը:		
7.	**Հոգեկան զարգացման հապաղումով երեխաների հոգեկան զարգացում:**	ՀԶՀ երեխաների հոգեբանակն բնութագիր: ՀԶՀ երեխաների զարգացման առանձնահատկությունները:	2	
8.	**Խոսքի խանգարումներով երեխաների հոգեբանական առանձնահատկությունները:**	Լոգոհոգեբանության նպատակն ու խնդիրները: Խոսքի խանգարումներով երեխաների իմացական ոլորտի զարգացման առանձնահատկությունները: Խոսքի խանգարումներով երեխաների հուզակամային ոլորտի զարգացման առանձնահատկությունները:		
9.	**Հուզակամային ոլորտի և վարքի խանգարումներով երեխաների հոգեկան զարգացում:**	Վաղ մանկական աուտիզմով (ՎՄԱ) երեխաների հոգեկան զարգացում: Ուշադրության պակասի և հիպերակտիվության համախտանիշով (ՈւՊՀՀ) երեխաների հոգեկան զարգացում:		

12.1. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[9]
1.	**Հոգեկան զարգացման հապաղում**	Ինֆանտիլիզմ՝ ֆիզիկական և հոգեբանական Կոնստիտուցիոնալ ծագման հոգեկան զարգացման հապաղում	2	ինքն իրեն, խումբը պատասխանողին, դասախոսն ամբողջացնում է	
2.	**Հոգեկան զարգացման հապաղում**	Սոմատոգեն ծագման հոգեկան զարգացման հապաղում Հոգեծին ինֆանտիլիզմ	2	ինքն իրեն, խումբը պատասխանողին, դասախոսն ամբողջացնում է	
3	**Հոգեկան զարգացման հապաղում**	Ուղեղային-օրգանական ծագման հոգեկան զարգացման հապաղում	2	ինքն իրեն, խումբը պատասխանողին, դասախոսն ամբողջացնում է	
4	**Գենային քրոմոսոմային խախտումներ**	➢ Դաունի համախտանիշի առաջացման հավանականությունը ➢ Դաունի համախտանիշով երեխաների ֆիզիկական և հոգեկան առանձնահատկություննեբը ➢ Դաունի համախտանիշով	4	ի ինքն իրեն, խումբը պատասխանողին, դասախոսն ամբողջացնում է	

[9] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		երեխաների պոտենցիալ հնարավորությունները ➢ Դաունի համախտանիշի ախտորոշումը			
5	**Վաղ մանկական աուտիզմ**	✓ ՎՄԱ առաջացման պատճառներն ու մեխանիզմները ✓ Աուտիզմ և դրա դրսևորումները ✓ Աուտիզմ և խոսքի զարգացման հապաղում Հոգեբանական ախտորոշում և հոգեշտկում ՎՄԱ ժամանակ	2	ի ինքն իրեն, խումբը պատասխանողին, դասախոսն ամբողջացնում է	
6	1. **Զարգացման բարդ խախտումներ**	2. Զարգացման բարդ խախտումների առաջացման պատճառները 3. Կույրխուլհամրություն: Անձի հուզակամային ոլորտի զարգացման առանձնահատկություննե րը 4. Հելեն Քելլեր: Մի կյանքի պատմություն	2	ի ինքն իրեն, խումբը պատասխանողին, դասախոսն ամբողջացնում է	

13. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[10]:

13.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

13.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 ընթացիկ ստուգումների միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

---

[10]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

a. Գնահատման չափանիշները[11].

Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝

1. Մասնակցությունը դասընթացին (ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20միավոր)

- Գնահատման մեթոդը՝
  - Հաճախումների հաշվառում

- Գնահատման չափանիշները՝
- ներկայություն:

2. Մասնակցությունը գործնական, լաբորատոր աշխատանքներին (գումարային 20միավոր)

- Գնահատման մեթոդը՝
  - Նյութի գիտական, համակարգված ձևակերպում,
  - Ինքնուրույն եզրահանգումներ, սեփական տեսակետի ներկայացում,
  - Նյութը ներկայացնելիս երկու և ավելի գիտական աղբյուրների օգտագործում,
  - Գրաֆիկական պատկերների, աղյուսակների, տեսաներկայացման առկայություն:

3. Ինքնուրույն աշխատանքներ(ընդհանուր գնահատականի 20%-ը գումարային 20միավոր)

- Գնահատման մեթոդը՝
  - Ստեղծագործական մոտեցման առկայություն,
  - Հետազոտական աշխատանքի առկայություն,
  - Ինքնուրույն դատողություններ,
  - Առաջարկություններ:

5. Քննություն (ընդհանուր գնահատականի 40%-ը, կամ 40 միավոր, երկու ընթացիկ քննությունների գումարային արժեք)

- Ստուգման ձևը և գնահատման մեթոդը՝
- հարցաշարային ընթացիկ բանավոր քննություն:

- Գնահատման չափանիշները՝
- պատասխանել 4 հարցերին /յուրաքանչյուր հարցը 5 միավոր/, վաստակել 20 միավոր:

8 միավոր վաստակելու դեպքում ստանում է դրական գնահատական:

[11] Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ, 011301.00.6

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ, 011301.03.6

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ __մանկավարժության բակալավր____

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՄՀ/բ-048Հատուկ հոգեբանություն			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
4-րդ կուրս, 7-րդ կիսամյակ	4-րդ կուրս, 7-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	56	Դասախոսություն	24
			Սեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	32
	Ինքնուրույն	64		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Ձևավորել համապատասխան գիտելիքներ երեխայի զարգացման մեջ տեղ գտած շեղումների մեխանիզմների և օրինաչափությունների, դինամիկայի, հոգեբանական առանձնահատկությունների վերաբերյալ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ✓ հատուկ հոգեբանության առարկան, մեթոդները և խնդիրները: ✓ անձի տարիքային ախտաբանական զարգացման մասին գիտելիքներ: ✓ գիտելիքներ զանազան խախտումներ ունեցող անձանց իմացական ոլորտի առանձնահատկությունների վերաբերյալ: ✓ գիտելիքներ խախտումներով երեխաների գործունեության վերաբերյալ, անձի զարգացման և հուզակամային ոլորտի առանձնահատկոյունների վերաբերյալ: *Հմտություն*			

	✓ Յուրացված գիտելիքը տրամաբանորեն եւ հետեւողականորեն ներկայացնելու, ✓ Առարկայի մեթոդները եւ տեխնոլոգիաները ճիշտ օգտագործելու, ✓ Տվյալ առարկայական ոլորտում հետազոտությունների արդյունքները գնահատելու կարողություններ: *Կարողունակություն* ✓ Կարողանում է ցուցաբերել հոգեբանական օգնություն ✓ Ճիշտ է պատկերացնում հոգեբանական առողջության պահպամնամ պայմանները ✓ Կարողանում է կիրառել հոգեբանական աջակցության տեխնիկաներն ու մեթոդները ✓ Ճիշտ է պլանավորում և կազմակերպում ծառայության աշխատանքը
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Հատուկ հոգեբանության առարկան, խնդիրները, մեթոդները, միջառարկայական կապերը: Թեմա2. Խախտված զարգացման էությունը, կառուցվածքն ու օրինաչափությունները: Թեմա 3. Փոխհատուցումը, ադապտացիան, շտկումն և ռեաբիլիտացիան՝ որպես ժամանակակից հատուկ հոգեբանության ֆունդամենտալ կատեգորիաներ: Թեմա 4. ԿԱՊԿՈւ երեխաների ուսուցման և դաստիարակման խնդիրները ներառական կրթության համատեքստում: Թեմա 5. Լսողության խանգարումներով երեխաների հոգեկան զարգացում: Թեմա 6. Տեսողության խանգարումներով երեխաների հոգեկան զարգացում: Թեմա 7. Հոգեկան զարգացման հապաղումով երեխաների հոգեկան զարգացում: Թեմա 8. Խոսքի խանգարումներով երեխաների հոգեբանական առանձնահատկությունները: Թեմա 9. Հուզակամային ոլորտի և վարքի խանգարումներով երեխաների հոգեկան զարգացում:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝ Մասնակցությունը գործնական, լաբորատոր աշխատանքներին (գումարային 40միավոր) ▪ Գնահատման մեթոդը՝ - Նյութի գիտական, համակարգված ձևակերպում, - Ինքնուրույն եզրահանգումներ, սեփական տեսակետի ներկայացում,

	- Նյութը ներկայացնելիս երկու և ավելի գիտական աղբյուրների օգտագործում, - Գրաֆիկական պատկերների, աղյուսակների, տեսաներկայացման առկայություն: Ինքնուրույն աշխատանքներ(ընդհանուր գնահատականի 20%-ը գումարային 20միավոր) ▪ Գնահատման մեթոդը՝ - Ստեղծագործական մոտեցման առկայություն, - Հետազոտական աշխատանքի առկայություն, - Ինքնուրույն դատողություններ, - Առաջարկություններ: Քննություն (ընդհանուր գնահատականի 40%-ը, կամ 40 միավոր, երկու ընթացիկ քննությունների գումարային արժեք) ▪ Ստուգման ձևը և գնահատման մեթոդը՝ - հարցաշարային ընթացիկ բանավոր քննություն: ▪ Գնահատման չափանիշները՝ - պատասխանել 4 հարցերին, յուրաքանչյուր հարցը 5 միավոր և վաստակել 20 միավոր: 8 միավոր վաստակելու դեպքում ստանում է դրական գնահատական:
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Специальная психология/Под ред. В.И. Лубовского. М., «Академия, 2003 2. Специальная дошкольная педагогика/ Под ред. Е.А. Стребелевой. М., «Академия, 2002 3. Лубовский В.И. Психологические проблемы диагностики аномального развития детей. М., 2003 4. Блинова, Л.Н. Диагностика и коррекция в образовании детей с ЗПР – М., 2002. Լրացուցիչ- 1. Акимушкин В.М., Моргулис И.С. Основы тифлологии. Киев, 1980 2. Актуальные проблемы диагностики задержки психического развития/ Под ред. К.С. Лебединской и др. М., 1995 3. Апраушев А.В. Тифлосурдопедагогика. М., 1983 4. Аутичный ребенок: проблемы в быту / Под ред. С.А. Морозова. – М., 1998 5. Власова Т.А., Певзнер М.С. Учителю о детях с

	отклонениями в развитии. М., 1973 6. Дети с временной задержкой психического развития/Под ред. Т.А. Власовой и др. М., 1989 7. Каган В.Е. Аутизм у детей. – Л., 1981 8. Лебединский В. В. Нарушения психического развития у детей. М., 1985 9. Лебединская К.С., Никольская О.С. Диагностика раннего аутизма. – М., 1991 10. Лубовский В.И. Психологические проблемы диагностики аномального развития детей. М., 1989 11. Никольская О.С., Баенская Е.Р., Либинг М.М. Аутичный ребенок. Пути помощи. – М., 1997 12. Основы специальной психологии/Под ред. Л.В. Кузнецовой. М., 2002